

Bevezető*

Mióta ember él a földön, létezik büntetés; az államilag szervezett társadalom megjelenése pedig magával hozta a büntetőjogi szankciók kialakulását is. A társadalom, a jog fejlődésének különböző korszakaiban eltérően vélekedtek a büntetési eszmékről. Természetesen a mindenkori gazdasági-politikai helyzetben követett — épp emiatt uralkodónak tekintett — elvekhez meghatározott büntetési és büntetés-végrehajtási rendszert tartottak alkalmazni az állam irányítói.

Célunk, hogy sorozatunk keretében vázoljuk ezen eszméknek és rendszereknek, a büntetés-végrehajtás elméletének és gyakorlatának történetét. De nem csupán a büntetés-végrehajtás „történelemlékönyvében” való eligazodáshoz szeretnénk segítséget nyújtani, hanem a napjaink büntetéstanai kérdéseire adandó válaszhoz is szeretnénk adalékokkal szolgálni. Hisszük ugyanis, hogy a múlt vizsgálata nemcsak arra szolgál, hogy a megtett út a fejlődés jó érzésével töltse el a szakembert. Az előzmények tükrébe tekintve megismerhetjük a napjainkig terjedő folyamat egészét — minden kitérőjével együtt — s tapasztalatainak felhasználása megmagyarázhatóbbá teszi korunk gondjait, értékelhetőbbé megoldásait.

A jogbölcselet büntetéstanai termése rendkívül gazdag. A joggyakorlat és

a tudományos gondolkodók nagyszámú büntetési elméletet, s még több büntetési és büntetés-végrehajtási rendszert alkottak meg. Elkerülhetetlen tehát a válogatás során a tisztes önmérséklet, mégha az önkényesség vádjának árnyéka vetődhet is ránk. Ha két és fél ezer év történetének minden eredményét és kudarcát jegyezni kívánnánk — s mindezt az olvasóra zúdítanánk —, az inkább elriasztaná őt, ahelyett, hogy közös gondolkodásra serkentené. Márpedig mi ez utóbbit szeretnénk. Így a feldolgozásnak azt a módját választottuk, hogy a büntetési elméletek és gyakorlat változásainak fő csomópontjait megragadva, csupán a fejlődés fontosabb irányait jelezzük. A történeti lánc folyamatosságában szükségszerűen lesznek szakadások, léteztek egykor olyan büntetések és különösen olyan végrehajtási módok, amelyek napjainkban ismeretlenek és persze akadnak olyanok is, amelyek az újabb idők termékei.

Szándékosan mellőztük a szakirodalmi cikkekben megkívánt tudományos megalapozottságot és tisztességet bizonyító jegyzeteket. Kényszerűségből tettük ezt, mivel az összes hivatkozás pontos feltüntetése, mennyisége miatt lehetetlen. Viszont az egyes témák iránt mélyebben érdeklődőket ajánlott irodalomjegyzék közreadásával kárpótoljuk.

* 1982 végén kérdőívet bocsátottunk ki a bv. intézetek sajtófelelősei részére, hogy megismerjük a személyi állomány véleményét a Módszertani füzetek fogadtatásáról. 1983 közepén összegeztük a beérkező válaszokat, s kitűnt, hogy kiadványunk olvasótábora várja a büntetés-végrehajtás történetét feldolgozó több részes, folytatásos anyagokat. Sorozatunkat ezért indítottuk.